



Pieter (Piet) Antonie Harteveld wordt geboren op 18 april 1909 in Leiden. Hij was typograaf van beroep bij Sijthoff. Hij trouwde met Maria (Rietje) Florentia van Evert (1910-1998).

Piet wordt in 1931 akela bij de Van de Werffgroep, groep 2 (CJMV) in Leiden. In juni 1933 wordt hij hopman bij deze groep. Lucas Questroo wordt dan groepsleider. Drie jaar later neemt hij de rol als groepsleider over. Hij was assistent districtscommissaris van district Rijnland. Prof. Pieter de Boer werd hier later districtscommissaris.

In de zomer van 1940 riep prof. Pieter de Boer, districtscommissaris bij Scouting, een achttal jonge mensen bijeen: 'De Jonge Acht'. Deze groep bestond onder andere uit scouts uit de Van de Werffgroep, groep 2 (CJMV) in Leiden; Aad van der Pompe, Sjoerd Mazurel en Lucas Questroo. De leraar Aad van der Pompe kreeg de leiding van het gezelschap. Ook Piet Harteveld was bij deze groep betrokken. Eens per maand organiseerden 'De Jonge Acht' speciale jongerendiensten over bepaalde thema's in diverse Leidse kerken, meestal na de reguliere morgendienst. De Boer: 'Het ging daarbij niet om het geloof, het ging om verzet, om de geestelijke gezondheid van ons Nederlandse volk!'. In de diensten kwamen gemiddeld tussen de 500 en 1000 jongeren, tot ze begin 1941 door de bezettende overheid tenslotte werden verboden. Maar de kiem leek te zijn gelegd en sommige leden van de 'Acht' zijn daarna daadwerkelijk in het verzet gegaan. Via Prof. De Boer werd door een aantal mensen ook hulp verleend aan joden en andere onderduikers.

Via een wederzijdse vriend werd hij benaderd door de in Amsterdam werkzame Frans Hofker om mee te werken aan een blad met de naam Vrij Nederland. Dit zou uitgroeien tot een invloedrijk landelijk illegaal blad. Harteveld zelf heeft het hier, voor zover bekend, nooit over gehad, zodat niet bekend is hoe het precies is gegaan. Vermoedelijk heeft hij niet lang aan de vervaardiging van het blad meegewerkt.

In 1942 werd hij op staande voet ontslagen bij de drukker waar hij werkte, omdat hij weigerde mee te werken aan het drukken van lectuur voor de Wehrmacht. Ondanks zijn ontslag kreeg hij zijn loon doorbetaald.

Via de hervormde predikant Grad Koch uit Leiderdorp kreeg hij een Joods jongetje in huis. Het was Abel de Jong (1940), wiens oom Lou na de oorlog bekendheid zou krijgen als directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie. Abels broer Daan was elders ondergebracht. Hun ouders werden gepakt in Frankrijk en overleefde de oorlog niet. Na de oorlog bleef Abel nog lange tijd wonen bij het echtpaar Harteveld, dat zelf geen kinderen had. Abel de Jong publiceerde in 2019 het boek *Had het anders gekund?* over het leven van zijn ouders, van hemzelf en van zijn broer Daan.

De ouders van Maria waren ook betrokken bij de hulp aan ondergedoken joden. Helaas werd haar vader Willem van Evert in de nacht van 10 op 11 juni 1943 opgepakt in verband met de arrestatie van de Joodse familie Poons-Cohen. Willem van Evert overleed in 1945 in

concentratiekamp Bergen-Belsen. Maria Harteveld leed erg onder het gebeuren in de oorlogsjaren, vooral vanwege de dood van haar vader.

Later in de oorlog kreeg Harteveld contacten met de Binnenlandse Strijdkrachten via apotheker D.C. Kok en Lucas Questroo. Hij kreeg een vals persoonsbewijs van de Leidse ambtenaar Cor van Wijk. Piet zorgde voor bonkaarten voor onderduikers. Hij kreeg deze óf via de zwarte handel, óf via een kennis, Sjoerd Mazurel. Sjoerd was werkzaam op het Gewestelijk Arbeidsbureau. Een Jodin kwam deze bonkaarten bij hem thuis afhalen en verspreide ze over de desbetreffende adressen. Zij werd later gearresteerd, maar overleefde de oorlog wel.

Na de oorlog werd Harteveld medeoprichter van de Jeugdhulp en de Leidse Jeugdactie. Nog jaren zou hij betrokken blijven bij het hervormd jeugdwerk. Bekend werd hij als pedel van de Leidse universiteit, wat hij direct na de oorlog werd op voorspraak van De Boer. In 1974 ging hij met pensioen.

Pieter ontving het verzetshedenkingskruis en de eremedaille verbonden aan de Orde van Oranje Nassu in goud. Het echtpaar Harteveld kreeg in 2018 postuum de onderscheiding *Rechtvaardige onder de volkeren* toegekend door het Israëliësche Yad Vashem.

Hij is overleden op 7 mei 1989 in Leiden.

Meer informatie

[Harteveld-van Evert, Pieter en Maria - Leiden4045.nl](https://www.leiden4045.nl)

[Boek: Had het anders gekund? van Abel de Jong - Leiden4045.nl](https://www.leiden4045.nl)

[Het Clandestiene boek \(dbnl.org\)](https://dbnl.org)

[Een calvinistische afkeer van liegen \(vn.nl\)](https://www.vn.nl)

[Wikipedia:WikiProject/Verzetskranten/Beginnetjes/Vrij Nederland, \(verzetsblad, Amsterdam\) - Wikipedia](https://www.wikiwand.com/nl/Wikipedia:WikiProject/Verzetskranten/Beginnetjes/Vrij_Nederland_(verzetsblad,_Amsterdam))

[Zoeken in Beeldbank WOII \(erfgoedleiden.nl\)](https://www.erfgoedleiden.nl)

[Leidsch Dagblad | 9 mei 1989 | pagina 4 - Historische Kranten, Erfgoed Leiden en Omstreken \(courant.nu\)](https://www.courant.nu)

[Verzetshedenkingskruis \(geni.com\)](https://www.geni.com)

[Sjoerd Mazurel | Digitaal Monument Neuengamme \(vriendenkringneuengamme.nl\)](https://www.vriendenkringneuengamme.nl)

[Interview P.A. Harteveld - Netwerk Oorlogsbronnen](https://www.netwerkoorlogsbronnen.nl)

[Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 15, 1931, no 2, 1931 » 1931-02 - Pag. 4 | Delpher](https://www.delpher.nl)

[Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 17, 1933, no 6, 1933 » 1933-06 - Pag. 11 | Delpher](https://www.delpher.nl)

[Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 21, 1936, no 1, 1936 » 1936-01 - Pag. 37 | Delpher](https://www.delpher.nl)

[Harteveld Pieter & Maria \(van Evert\) \(yadvashem.org\)](https://www.yadvashem.org)



Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.